

תפקידים של סמלים

שם השיעור: דיון בעמדות

רקע למורה על היחידה

היחידה משתייכת לתחום הדעת שבילי מורשת, ומתמקדת בבירור זהות יהודית ישראלית, סמלים בפרט, דרך עיסוק בטקסטים מגוונים. הטקסטים משמשים בסיס לשיח ערכי פרשני. בני האדם זקוקים לסמלים למטרות שונות. הסמל הוא אמצעי להבעת הזדהות או קשר לקבוצה, לעתים גם על דרך השלילה. לעתים הסמל הוא אמצעי זיכרון כמו נר נשמה. סמל הוא ביטוי מיידי ולא מילולי שאינו מחייב הסבר מורכב של רעיון. ביהדות, הסמלים שמרו על הקשר בין כל היהודים בעולם גם כשלא הייתה להם שפת דיבור משותפת. סמלים מייצגים רעיונות מופשטים, מוחשיים ורוחניים. סמלים מסמלים עבורנו ערכים, מחוברים לסיפור משותף ומעוררים רגשות. יש בכוחם של סמלים להניע או לגייס לפעולה, להזדהות או להתנגדות.

השאלה המניעה

בהנחה שסמלים מחברים את הפרטים בקהילה כיצד אלו מחברים את הפרטים לקהילה לאורך זמן? השאלה פתוחה, טעונה ורלוונטית לחיי התלמידים, ומשמשת חוט מארגן לקריאה, לדיון ולכתיבה לאורך היחידה (שאר מוקדי הלימוד נכתבים לאורה)

מטרות היחידה

לפתח בקרב התלמידים זהות גמיש ומודעת, היכולת להיות נאמנים לזהותם ולמורשתם, להכיר בחשיבות הסמלים הבונים סיפור משותף קהילתי ומייצרים שפה ערכית משותפת.

מטרות ייחודיות תלויות גיל

- מתן לגיטימציה לעיסוק בזהות- העמקה בחיבור לזהות ולמורשת הלאומית.
- יצירת מרחב בטוח לבחינת שאלות של שייכות וזהות.
- חיזוק תחושת הבטחון בזהות האישית והקהילתית.
- טיפוח היכולת לנווט בין זהויות (ציפיות סותרות מצד משפחה, חברים, חברה)

מטרות פדגוגיות

- להכיר את תפקידים של סמלים בביטוי רעיונות, ערכים וזהות בתרבות ובמורשת.
- לפתח יכולת לפרש סמלים ולזהות את המשמעויות ההיסטוריות והתרבותיות הטמונות בהם.
- להבין את הקשר בין סמלים לבין אירועים, סיפורים ודמויות מרכזיות במורשת.
- לעודד חשיבה פרשנית ושיח סביב משמעויות שונות של סמלים.
- לחזק תחושת שייכות וחיבור למורשת באמצעות עיסוק במשמעותם של סמלים.
- לאפשר ביטוי אישי ויצירתי באמצעות יצירה או פרשנות של סמלים.

מפת היחידה

דיון

מטרות השיעור

תוכן	מיומנות	ערכים
בחינת השאלה המניעה באמצעות שתי נקודות מבט שונות על תפקידם של סמלים בקהילה.	ניסוח טענה מנומקת, ביסוס טענה באמצעות מקורות שנלמדו, הקשבה פעילה, ניהול דיון והבחנה בין טענה, נימוק ודוגמה.	טיפול שיח מכבד, הכרה בלגיטימיות של נקודות מבט שונות, גיבוש עמדה אישית מתוך הקשבה ולמידה.

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- שימוש בסמלים שנלמדו עד כה

דרכי הוראה

הקרנת מפת היחידה

במהלך ארבעת השיעורים האחרונים פגשנו מגוון סמלים. האם כל מה שלמדנו מוביל בהכרח למסקנה שסמלים חיוניים לקהילה?

מיומנויות	מוקדי לימוד
שליפת ידע קודם הבחנה בין עמדה לבין נימוק הקשבה	חזרה לשאלה המניעה זיהוי שתי נקודות מבט שימוש בידע שנצבר לאורך היחידה
תוצר לשלב זה	

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

- שימוש בסמלים שנלמדו עד כה

דרכי הוראה

מבט נוסף על הסמל

- מציגים את הסמלים שנלמדו לאורך היחידה (לדוגמה: מזוזה, ציצית, מנורה, מגן דוד, ירושלים, דגל ישראל, סמל המדינה וסמל צה"ל)
- כל זוג תלמידים מקבל שני פתקים בצבעים שונים:
 - כחול - סמל זה מחזק את הטענה שקהילה זקוקה לסמלים משום ש...
 - צהוב - אפשר לפרש את הסמל גם אחרת, משום ש...
- התלמידים בוחרים סמל, כותבים את נימוקיהם ומדביקים את הפתק ליד הסמל.

לאחר מכן בוחרים שניים - שלושה סמלים שעליהם נאספו פרשנויות שונות, ומקיימים דיון קצר:

 - אילו נימוקים עלו ?
 - כיצד אותו סמל יכול לחזק שתי נקודות מבט שונות ?
 - מה מלמד אותנו הדבר על תפקידם של סמלים בקהילה?

מיומנויות	מוקדי לימוד
- ניסוח טענה ונימוקה באמצעות מקור שנלמד. - זיהוי והבחנה בין נקודות מבט שונות. - הקשבה לטיעונים והבעת עמדה באופן מכבד. - השתתפות בשיח דיאלוגי המבוסס על ראיות ודוגמאות.	- בחינת נקודות מבט ביחס לתפקידם של סמלים בקהילה. - ביסוס עמדה באמצעות דוגמאות ומקורות שנלמדו לאורך היחידה. - הבנת האפשרות לפרש את אותו סמל בדרכים שונות ובהקשרים שונים. - חזרה לשאלה המניעה: כיצד סמלים מחברים בין פרטים לקהילה לאורך זמן?

תוצר לשלב זה

כרטיסי עמדה מנומקים

מקורות ומשאבי הלימוד - ראה "ספריית תוכן ומקורות"

דרכי הוראה

כתיבה אישית - כרטיס עמדה

לאחר הדיון, כל תלמיד כותב כרטיס עמדה אישי ומתייחס לשאלה המניעה:
כיצד סמלים מחברים בין פרטים לקהילה לאורך זמן?

הנחיות לכתיבה:

- באיזו נקודת מבט אני תומך/ת כעת ?
- מהו הנימוק המרכזי שלי ?
- איזה סמל אחד שנלמד ביחידה מחזק את עמדתי?

מיומנויות	מוקדי לימוד
• כתיבה טיעונית קצרה. • ביסוס עמדה באמצעות דוגמה. • רפלקציה על תהליך הלמידה.	• גיבוש עמדה אישית מנומקת. • חזרה לשאלה המניעה. • הכנה ליצירת סמל לקהילת הכיתה.

תוצר לשלב זה

כרטיס עמדה אישי מנומק המבוסס על אחד הסמלים שנלמדו.

ספריית תוכן ומקורות

• [המנורה - המנורה בסמל יהודי](#) | [המנורה - בנימין זאב הרצל](#)

[ביצד נבחר סמל המדינה? מנורה וענפי זית / לוין קיפניס \(עמוד 2\)](#)

• [מגן דוד - משמעות המגן דוד בבריגדה היהודית](#)

• [ירושלים - ירושלים כסמל במורשת היהודית](#)

• [שבטי ישראל - סמלי 12 שבטי ישראל](#)

• [לוחות הברית - לוחות הברית \(תמונה\)](#)

• [סמל ודגל - חוק הסמל והדגל](#)

• [דגל ישראל - כחול ולבן - קליפ](#) | [הסיפור מאחורי השיר](#)

[שיר הדגל של זבוטינסקי](#)

• [סמל המדינה - זכריה ד'](#) | [איך נוצר סמל מדינת ישראל?](#)

• [סמל צה"ל - הסיפור מאחורי סמל צה"ל](#)

• [שטרות ומעות - מטבע השקל בנק ישראל](#)

סרטונים, מאמרי סיכום לבחירת והעדפת המורה:

• [מגן דוד: תולדותיו של סמל - אגדה מול מציאות](#)

• [שאילתא: למה דווקא מגן דוד?](#)

• [שיר הדגלים \(מימי הקורונה\)](#)

• [הדגל בשחרור ירושלים](#)

• [איפכא מסתברא - הסכנה שבסמלים](#)

• [צחוק השטן \(מאמר\) - הסמלים](#)